

ת"פ 41203/02/13 - מדינת ישראל נגד עאמר חרחש

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 41203-02-13 מדינת ישראל נ' חרחש

בפני כבוד השופט ירון מינטקביץ

בעניין: מדינת ישראל ע"י עו"ד יורם הירשברג

המאשימה

נגד

עאמר חרחש ע"י עו"ד יעקב אריאל

הנאשם

הכרעת דין

רקע

נגד הנאשם הוגש כתב אישום, המייחס לו את העבירות הבאות:

- א. השמטת הכנסה מדו"ח (חמש עבירות)
- ב. מרמה ותחבולה לפי פקודת מס הכנסה ולפי חוק מס ערך מוסף (שבע עבירות)
- ג. סיוע להתחמקות ממס לפי פקודת מס הכנסה ולפי חוק מע"מ (עבירות רבות)
- ד. מסירת דו"חות מס כוזבים בנסיבות מחמירות (לפי חוק מס ערך מוסף) (שבע עבירות)
- ה. מסירת נתונים כוזבים (לפי פקודת מס הכנסה)
- ו. הפרת הוראה חוקית

העבירות המיוחסות לנאשם נעברו במהלך השנים 2006-2012, ונוגעות לפעילותו של הנאשם בעסק של השכרת מוניות, אשר בבעלותו ובניהולו, בשם חברת המזרח התיכון להשכרת רכב בע"מ (להלן: **העסק**). כתב האישום אשר הוגש נגד הנאשם כולל שבעה אישומים שעניינם עבירות מס ואישום שמיני שעניינו הפרת הוראה חוקית (אשר לגביו אין מחלוקת). תחילה, כפר הנאשם במיוחס לו כפירה כללית וגורפת. לאחר שמיעת רוב פרשת התביעה, הגיעו הצדדים להסדר דיוני, במסגרתו הודה הנאשם בעיקר העובדות שבכתב האישום, אך כפר באחריותו הפלילית למעשים. עיקרה של המחלוקת שבין הצדדים נוגע להיקפן הכספי של העבירות ולסכומי הכסף אשר לכאורה הושמטו מדיווחי הנאשם שלא כדין. (ר' הפירוט בהודעה על הסדר דיוני וכתב אישום מתוקן, אשר הוצגו לבית המשפט ביום 16.7.16).

על פי ההסדר הדיוני, הצדדים סיכמו בשאלת אחריותו של הנאשם לעבירות והיקפן הכספי, תוך הפניות לחומר הראיות והעדויות שנשמעו. כמו כן, הובאו מספר עדויות מטעם הנאשם לענין זה.

במסגרת הכרעת הדין אפרט תחילה את העובדות המוסכמות ואבהיר את יריעת המחלוקת. לאחר מכן אדון בשאלת אחריותו של הנאשם לעבירות ואקבע את היקפן הכספי.

עבירות המסים - אישומים ראשון עד שביעי

כתב האישום ייחס לנאשם שבעה אישומים, אישום לכל שנת מס לתקופה שבין השנים 2006-2012. האישומים עצמם דומים מאוד זה לזה מהבחינה העובדתית, וההבדלים בין האישומים הם בעיקר ביחס לתקופות והסכומים. על מנת להקל על הקורא, אפרט למטה את העובדות המוסכמות והעובדות שבמחלוקת ביחס לכל התקופה.

עובדות מוסכמות

בשנים 2006-2012 היה בבעלותו של הנאשם עסק להשכרת מוניות, אותו ניהל והפעיל בעצמו ובאמצעות עובדים שונים. במסגרת העסק, רכש הנאשם מוניות והכשירן לשימוש. בין היתר, שכר הנאשם זכויות ציבוריות להפעלת מוניות, התקין במוניות מונים, הסדיר רשיונות רכב ודאג לבטח את המוניות.

הנאשם השכיר את המוניות באמצעות העסק לנהגי מוניות שונים, בעבור דמי שכירות שבועית קבועים שקיבלו עובדיו. דמי השכירות נקבעו על פי סוג המונית, ללא קשר לפדיון של הנהגים מעבודתם במונית או לשימוש שעשו הנהגים במונית בפועל. שיטה זו כונתה על ידי הצדדים "פיקס".

חלק מהנהגים אשר שכרו מוניות מהנאשם, אשר היו אמורים לדווח על הכנסותיהם לרשויות המס כעצמאיים, רצו להרשם כלפי הרשויות בכזב כשכירים, על מנת להתחמק מדיווח על הכנסותיהם. הנאשם סיפק לאותם נהגים תלושי שכר פיקטיביים ודיווח לרשויות כאילו הוא מעסיק אותם, וזאת בעבור סכום חודשי קבוע, אותו גבו מהנהגים עובדי העסק. באופן זה יצרו הנאשם והנהגים מצג כוזב כלפי כלפי הרשויות, כי הנהגים הם כביכול עובדים שכירים של הנאשם והנאשם משלם להם משכורות. בפועל, הנאשם לא שילם לנהגים משכורות ולא העסיק אותם, אלא רק גבה מהם דמי שכירות בעבור המוניות ותשלום נוסף - בעבור תלושי השכר הפיקטיביים.

הנאשם ועובדיו לא הוציאו קבלות או חשבוניות כנגד דמי השכירות והתשלום בעבור התלושים הפיקטיביים אותם קיבלו מהנהגים. כמו כן, הנאשם לא דיווח לרשויות המס (מס הכנסה ומס ערך מוסף) על מרבית ההכנסות שהפיק מהשכרת המוניות. עם זאת, לגבי שנת 2011, האישום מתייחס לאי דיווח למע"מ בלבד (ר' אישום שישי).

לאורך כל התקופה הרלוונטית, מלבד בשנים 2009 ו- 2011, הנאשם דיווח לרשויות המס, כי שילם לנהגים את המשכורות שנרשמו בתלושי השכר הפיקטיביים, ובכך הגדיל בכזב בספרי הנהלת החשבונות שלו את הוצאות העסק. על פי כתב האישום, בשנת 2009 הנאשם לא דיווח כלל על העסקת עובדים בעסקו (ר' אישום רביעי). לגבי שנת 2011, אין התייחסות בכתב האישום המתוקן לדיווח על משכורותיהם של הנהגים (ר' אישום שישי).

יריעת המחלוקת

אחריות הנאשם למעשים

כתב האישום מיחס לנאשם בנוגע לאישומים הראשון עד השביעי, את העבירות הבאות:

א. השמטת הכנסה מדו"ח (חמש עבירות, בשל האישומים הראשון עד החמישי)

עמוד 2

- ב. מרמה ותחבולה לפי פקודת מס הכנסה ולפי חוק מס ערך מוסף (שבע עבירות, בשל כל האישומים)
ג. סיוע להתחמקות ממס לפי פקודת מס הכנסה ולפי חוק מע"מ (עבירות רבות, בשל כל האישומים)
ד. מסירת דו"חות מס כוזבים בנסיבות מחמירות (לפי חוק מס ערך מוסף, שבע עבירות, בשל כל האישומים)
ה. מסירת נתונים כוזבים לפי פקודת מס הכנסה (האישום השביעי בלבד)
- לא היתה מחלוקת כי העבירות האמורות אכן נעברו. עם זאת טען הנאשם, כי העבירות בוצעו על ידי עובדים בעסק, שלא בידיעתו וללא קשר אליו, ועל כן אינו נושא באחריות לביצוען.

היקף העבירות

עיקרה של המחלוקת שבין הצדדים, הוא ביחס להיקף הכנסותיו של הנאשם באמצעות העסק, אותן השמיט מדיווחיו לרשויות וביחס להיקף המשכורות שדיווח כוזב כי שילם.

על פי האמור בכתב האישום, אלו הסכומים אותם השמיט הנאשם מהדו"חות, או ניכה שלא כדין:

אישום ראשון, שנת 2006: אי דיווח על הכנסות בסכום של לפחות 915,771 ש"ח ודיווח כוזב על תשלום משכורות של 501,302 ש"ח.

אישום שני, שנת 2007: אי דיווח על הכנסות בסכום של לפחות 4,691,145 ש"ח ודיווח כוזב על תשלום משכורות של 1,846,468 ש"ח.

אישום שלישי, שנת 2008: אי דיווח על הכנסות בסכום של לפחות 5,685,620 ש"ח ודיווח כוזב על תשלום משכורות של 1,741,600 ש"ח.

אישום רביעי, שנת 2009: אי דיווח על הכנסות בסכום של לפחות 5,338,760. בשנה זו הנאשם לא דיווח כלל על תשלום משכורות, למרות שאין חולק כי העסיק מספר עובדים שכירים באופן כשר.

אישום חמישי, שנת 2010: אי דיווח על הכנסות בסכום של לפחות 5,245,000 ש"ח ודיווח כוזב על תשלום משכורות של 2,397,250 ש"ח.

אישום שישי, חודשים ינואר ופברואר 2011: אי דיווח על הכנסות בסכום לא ידוע.

אישום שביעי, שנת 2012: אי דיווח על הכנסות בסכום לא ידוע ודיווח כוזב על תשלום משכורות בסכום לא ידוע.

סכומי ההכנסות שהושמטו שלא כדין, המיוחסים לנאשם בכתב האישום, חושבו על ידי המאשימה בהסתמך על מגוון ראיות, ובהן הסכמי שכירת המוניות, עדויותיהם של חלק מהנהגים אשר שכרו מהנאשם מוניות בתקופה הרלוונטית, דו"חות ניכויי השכר הפיקטיביים של אותם נהגים (הן לצורך חישוב הניכויים הכוזבים והן לחישוב תקופת השכירות, ממנה ניתן להסיק לגבי היקף הכנסותיו של הנאשם), הודעות הנאשם ופוליסות הביטוח שרכש. במהלך שמיעת הראיות הוגשו טבלאות שערכו חוקרי רשות המסים, של חישוב הסכומים, בהסתמך על הראיות האמורות.

המאשימה ביקשה מבית המשפט לאמץ את סכומי ההשמטה המיוחסים לנאשם בכתב האישום. ב"כ המאשימה טען, כי

בכל מקום בו היה חוסר בהירות, ולו המינימלי, החוקרים יצאו מההנחה הנוחה ביותר לנאשם, כך שלשיטת המאשימה, הסכומים האמורים בכתב האישום, נמוכים משמעותית מאשר הכנסותיו האמיתיות של הנאשם.

הנאשם חלק על אופן חישוב הסכומים. עיקר סיכומי ההגנה הוקדש לתקיפת החישובים אשר ערכו החוקרים, תוך שטען לקיומן של סתירות בין החומר עליו התבססו החוקרים ובין הראיות שהוצגו לבית המשפט, וכן לקיומן של טעויות שונות שנפלו בחישובי החוקרים, בעיקר בשל הכללת מוניות ונהגים אשר אינם קשורים לנאשם. עם זאת, הנאשם לא הציע שיטת חישוב אחרת, ממנה ניתן ללמוד מה היה היקף הכנסותיו בפועל בתקופה הרלוונטית.

דין והכרעה

אחריות הנאשם לעבירות

כאמור למעלה, אין מחלוקת בין הצדדים בדבר התקימות היסוד העובדתי שבעבירות (בכפוף לשאלת הסכומים). טענת הנאשם היא, כי העבירות בוצעו על ידי עובדים אחרים בעסק, מבלי שהיה מודע להן, ועל כן הוא אינו אחראי להן. אקדים מסקנה לסקירה ואומר, כי מן הראיות עולה תמונה ברורה וחד משמעית, כי הנאשם היה בעליו של העסק ומנהלו הפעיל, והיה מודע היטב לנעשה בו וכי העבירות בוצעו על פי הנחיותיו.

הודעות הנאשם

קבילות ההודעות

במהלך החקירה, נגבו מן הנאשם מספר הודעות. ב"כ הנאשם טען, כי ההודעות נגבו באופן פסול ועל כן אינן קבילות. לדבריו, ההודעות נגבו מן הנאשם בעברית, שפה בה אינו שולט, מבלי שתורגמו לו ומבלי שדבריו הוקראו לו. לאור העובדה שהטענה עלתה לראשונה בעת עדותו של החוקר אלי אמון, אשר גבה חלק מן ההודעות, החלטתי לקבל את ההודעות בכפוף לטענת הקבילות ולדון בשאלה במסגרת הכרעת הדין. במסגרת סיכומי ההגנה, חזר ב"כ הנאשם על טענותיו ביחס לקבילות ההודעות.

לאחר שנתתי דעתי לטענות הצדדים, לעדויות גובי ההודעות ולהודעות עצמן, מסקנתי היא, כי לא נפל כל פגם באופן גביית ההודעות ויש לתת להן את מלוא המשקל:

ממכלול הראיות בתיק עולה מעבר לספק, כי הנאשם שולט היטב בעברית. הנאשם העיד לפני ביום 10.1.16 ודיבר עברית רהוטה. כמו כן, התקיימו בתיק עשרות דיונים בהם נכח הנאשם, אשר נוהלו בעברית. הנאשם נטל חלק פעיל בדיונים ושוחח מעת לעת עם סניגורו ועם אנשים אחרים בעברית. ניכר היה במהלך הדיונים, כי הנאשם מבין היטב את הנעשה באולם, וכי שליטתו בשפה העברית טובה מאוד.

שתיים מן ההודעות אשר נגבו מהנאשם תועדו בוידאו (ת/4א ות/5א). אמנם בהודעות אלו הנאשם מיעט לשתף פעולה עם החוקר וסירב להשיב למרבית השאלות, אך צפיה בתיעוד הוידאו לא מותירה כל ספק, כי הנאשם הבין היטב את דברי החוקר. כמו כן, ניכר כי החקירות האמורות התנהלו באופן ענייני והוגן, תוך הקפדה על שמירת זכויותיו של הנאשם.

העיד לפני החוקר אלי אמון, אשר גבה מהנאשם את ההודעות ת/3 ות/2 (וכן הודעות נוספות). גם מעדותו של החוקר עולה באופן ברור, כי הנאשם שולט היטב בשפה העברית וכי הבין את השאלות שנשאל והשיב עליהן. החוקר גם הוסיף,

כי לאחר שגבה מהנאשם את הודעותיו, הוא חזר עליהן באוזני הנאשם וקרא לו את התשובות אשר רשם מפיו - ולאור הרושם החיובי שהותירה עדותו, אין לי ספק כי כך עשה.

עוד עלה מעדותו של החוקר אלי אמון, שהנאשם השיב לשאלות אשר נשאל מרצונו החופשי, מבלי שהופעל עליו כל אמצעי פסול (לא עלתה מצד ההגנה טענה ברורה במישור זה, ועל כן הדברים נאמרים למעלה מן הצורך).

העיד גם החוקר יוסף נתנאל, אשר גבה את ההודעות ת/19 ות/20. על פי עדותו, העדויות נגבו בעברית ובערבית, והנאשם הבין עברית טוב מאוד. הודעות אלו הוגשו ללא התנגדות של הנאשם, והחוקר לא נשאל בחקירתו הנגדית דבר לגבי נסיבות גבייתן. לאור זאת, התקשיתי להבין מדוע חלק הנאשם בסיכומיו על קבילותן של ההודעות. מכל מקום, לאור עדותו של החוקר יוסף נתנאל, אשר הותיר רושם חיובי ומשכנע, אין ספק כי ההודעות ת/19 ות/20 נגבו כדין ואין מניעה להסתמך על האמור בהן.

אכן, שפת אימו של הנאשם היא ערבית, ועל דרך הכלל יש לחקור אדם רק בשפה בה הוא שולט היטב. עם זאת, לאור שליטתו הטובה של הנאשם בשפה העברית, לא היה צורך ממשי לחקור אותו בערבית ולא ראיתי כל פגיעה בזכות מזכויות הנאשם משום שנחקר בעברית. כמו כן לא ראיתי כי יש בכך כדי להשפיע על משקלן של ההודעות. מכאן עולה, שההודעות ת/2, ת/3 ות/19 ות/20 נגבו כדין ועל כן הן קבילות וניתן להסתמך על האמור בהן ללא קושי.

להשלמת התמונה אציין, כי נגבו מהנאשם הודעות נוספות, בהן לא שיתף פעולה עם החוקרים, ועל כן לא ראיתי טעם להתייחס אליהן. עם זאת אומר, כי לא מצאתי כל פגם או פסול גם בדרך גבייתן של הודעות אלו.

תוכן ההודעות

בהודעותיו ת/19, ת/20, ת/3 ות/2, פירט הנאשם בפני החוקרים את הנעשה בעסק שבבעלותו, ואישר כי הוא מנהל הפעיל של העסק. מן ההודעות עולה באופן ברור, כי הנאשם שלט בנעשה בעסקו והיה מודע למעשיהם של העובדים השכירים.

הנאשם הודה בהודעות הללו בפה מלא, כי לאורך כל התקופה הרלוונטית השכיר מוניות לנהגים שונים מבלי לדווח על הכנסותיו. עוד עלה, כי הנאשם הפיק לנהגים תלושי שכר פיקטיביים, כאילו הם שכירים בעסק, למרות שלא עבדו אצלו. הנאשם לא סייג בפני החוקר את אחריותו למעשים בשום צורה - ההיפך הוא הנכון - ולא יכול להיות כל ספק מן ההודעות כי הנאשם היה מודע לעבירות וכי הוא אשר הנחה את עובדיו לעבור אותן.

עדות הנאשם

בעדות הנאשם לפני, הוא אישר שהיה בעליו של העסק, אך טען שנהג להגיע לעסק פעם בחודש, לא ידע מה עושים הפקידים והנחה אותם "לעבוד חוקי" (ע' 148 ש' 1). לדבריו, אחיו עדנאן הוא שניהל את העסק בפועל והוא לא היה מודע לנעשה בו.

עדותו של הנאשם עשתה רושם רחוק מאוד מלשכנע. הנאשם לא הציע כל הסבר לסתירה בין הודעותיו ובין עדותו. התקשיתי לקבל את טענת הנאשם, שביקר בעסק שבבעלותו רק פעם בחודש - טענה אשר עמדה בסתירה לכל יתר הראיות אשר נשמעו, מהן עלה כי הנאשם שלט בעסקו ביד רמה והיה מודע לנעשה בו. לאור זאת, לא נתתי לעדות הנאשם כל משקל.

דין והכרעה

מהודעות הנאשם עולה, באופן שאין ברור ממנו, כי הנאשם נמנע מלדווח על הכנסותיו מן העסק באופן מכוון וכי הוציא לנהגים תלושי שכר פיקטיביים באופן מודע. אכן, עובדיו של הנאשם הם שקיבלו מהנהגים את דמי השכירות בעבור המוניות מבלי לרשום אותן ולדווח עליהן והם אלו שסיפקו לנהגים את תלושי השכר הפיקטיביים - אך אין כל ספק שהדבר היה על פי הנחיותיו של הנאשם ובידיעתו. לא נתתי כל משקל לדבריו של הנאשם בעדותו לפני, כי לא היה מודע לנעשה בעסק או כי הנחה את עובדיו לפעול כחוק. אוסיף על כך, כי הנאשם לא הציג כל ראיה משכנעת לכך שניהל את העסק "בשלט רחוק" מבלי להתעניין בנעשה בו.

משכך, הוכח לפני באופן ברור, כי העבירות אשר בוצעו בעסק בוצעו בידיעתו של הנאשם ובהנחייתו.

אחריות מנהל

מעבר לקביעה הפוזיטיבית, כי הנאשם היה מודע לנעשה בעסק וכי עובדיו פעלו על פי הנחיותיו, בחוק מס ערך מוסף קיימת חזקה, בדבר אחריותו הפלילית של מנהל לעבירות אשר בוצעו בעסק אותו ניהל. וזו לשון הסעיף:

119. נעברה עבירה לפי חוק זה או תקנות לפיו בידי חבר-בני-אדם, מואגד או בלתי מואגד, יהיה אשם גם כל מי שבעת ביצוע העבירה היה בו מנהל פעיל, מזכיר, נאמן, בא-כוח, שותף פעיל, חשב, מנהל חשבונות או כל פקיד אחראי אחר, זולת אם הוכיח שהעבירה נעברה שלא בידיעתו או שנקט כל האמצעים הנאותים כדי להבטיח קיום הוראות החוק.

הוראה דומה קיימת גם בפקודת מס הכנסה, וזו לשונה:

224א. חבר-בני-אדם שעבר עבירה לפי הסעיפים 220-215, יראו כאשם בעבירה גם כל אדם אשר בשעת ביצוע העבירה היה מנהל פעיל, שותף, מנהל חשבונות או פקיד אחראי, נאמן או בא כוח של אותו חבר, אם לא הוכיח אחת משתי אלה:

(1) העבירה נעברה שלא בידיעתו;

(2) שהוא נקט בכל האמצעים הסבירים להבטחת מניעת העבירה.

ר' לפרשנותם של הסעיפים את רע"פ 26/97 לקס נ' מדינת ישראל.

הוראות אלו, מעבירות על הנאשם את הנטל להוכיח, כי לא היה מודע למעשי עובדיו, או כי נקט באמצעים כדי להבטיח שהעבירות לא יבוצעו. מסקירת הראיות למעלה עולה, כי הנאשם לא הוכיח שלא היה מודע לעבירות שבוצעו בעסקו או שניסה למנוע אותן, ואף לא יצר ספק בשאלה זו - רחוק מאוד מכך.

סיכום - אחריות הנאשם

מרשיע את הנאשם בעבירות הבאות:

א. חמש עבירות של השמטת הכנסה מדו"ח.

- ב. שבע עבירות של מרמה ותחבולה לפי פקודת מס הכנסה ולפי חוק מס ערך מוסף.
- ג. עבירות רבות של סיוע להתחמקות ממס לפי פקודת מס הכנסה ולפי חוק מע"מ.
- ד. שבע עבירות של מסירת דו"חות מס כוזבים בנסיבות מחמירות.
- ה. מסירת נתונים כוזבים לפי פקודת מס הכנסה.

היקף ההכנסות

ליבה של המחלוקת בין הצדדים הוא היקפן של הכנסותיו הלא מדווחות של הנאשם:

על פי כתב האישום המאשימה מייחסת לנאשם לאורך התקופה הרלוונטית הפקת הכנסות מהעסק בסכום כולל של מעל 21 מליון ש"ח, עליהן לא דיווח. לשיטת המאשימה, ניתן ללמוד על היקף הכנסותיו של הנאשם ממספר מקורות ראיתיים: הודעות הנאשם בפני חוקרי רשות המסים, תצהירים של נהגי מוניות שנתפסו במשרדי הנאשם, דיווחי הנאשם לרשות המסים בהן ניכר מהכנסותיו את משכורתיהם של הנהגים אותם לכאורה העסיק, רשימת המוניות אותן ביטח הנאשם ורשימת המונים אשר נרשמו על שמו. חוקרי המאשימה ערכו טבלאות המסכמות הנתונים העולים מהתצהירים, הדיווחים למס הכנסה, פוליסות הביטוח והמונים, והמאשימה מבקשת לקבוע את היקף הכנסותיו של הנאשם, על בסיס אותן טבלאות.

הנאשם בסיכומיו חלק על חישוביה של המאשימה וטען כי הם מופרזים. עם זאת, הנאשם לא הציג תחשיב נגדי ולא הציע דרך אחרת לקבוע מה היו הכנסותיו בתקופה הרלוונטית.

אופן החישוב

כהערה מקדימה אומר, כי עמדת המאשימה בדבר האופן בו יש לחשב את הכנסותיו של הנאשם נראית לי עניינית, מדויקת והוגנת ועל כן ראיתי לקבלה. כתב האישום מייחס לנאשם הכנסות, אותן הפיק מהשכרת מוניות והספקת תלושי שכר פיקטיביים לנהגים. הנאשם לא דיווח לרשויות על הכנסותיו ולא ניהל ספרים, המשקפים את הכנסותיו. וכך נפסק בהקשר זה, בנסיבות דומות (ע"פ 5529/12, אוהב ציון נ' מדינת ישראל, פסקאות 13-15 לחוות דעתו של כב' הש' דנציגר):

13. אכן, ככלל, על התביעה להוכיח מעל לכל ספק סביר את העובדות והנסיבות המרכיבות את העבירה. עם זאת, אף שהדבר רצוי - הן לתביעה, על-מנת לחזק את ראיותיה ולתמוך את טענותיה, והן לנאשם, על-מנת לכלול את הגנתו - אין התביעה חייבת להוכיח את הסכום המדויק של ההכנסה שהושמטה, וחשוב יותר לענייננו, אין היא חייבת להוכיח מה מקורה של אותה הכנסה - משאינם יסוד מיסודות העבירה. כל זאת, כאשר לא קיים ספק בנוגע לעצם השמטת ההכנסה או לעצם הרישום הכוזב, וכן כאשר על-פי הראיות הקיימות לא ניתן לעמוד על סיווג מקורות ההכנסה וליחסם לנאשם או לחברה שבשליטתו. הדברים נכונים במיוחד מקום שהנאשם הוא שגרם למעגל השוטה ולכך שלא תספקנה הראיות על-מנת לסווג כראוי את מקורות הכנסתו. זאת, אם במחדל - באי-ניהול ספרים כלל, כך שלא ניתן יהיה לשייך הכנסה מסוימת לענף מסוים בעסקיו של הנאשם; ואם במעשה - בהשמדת

מסמכים שהיו ברשות הנאשם, מהם ניתן היה להפיק את המידע. עם זאת, יובהר, כי אין בכל האמור כדי לשחרר את התביעה והשופט היושב בדין, מחובתם לבחון את חומר הראיות ולנסות ולדלות ממנו את הפרטים החסרים [ראו למשל: ע"פ 89/70 מדינת ישראל נ' כהן, פ"ד כד(1) 762, 761 (1970); ע"פ 409/88 מדינת ישראל נ' עמרה, פ"ד מג(1) 825, 828-827 (1989) (להלן: עניין עמרה)]. וכן את הפסיקה המחוזית אשר הלכה בעקבות הלכות אלה בע"פ (ת"א) 71333/99 מדר נ' מדינת ישראל (22.5.2001); ע"פ (ת"א) 1825/95 א.צ. ברנוביץ ובניו חברה לקבלנות בנין בע"מ נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (12.1.1998); גיורא עמיר עבירות מס ועבירות הלבנת הון 537-536 (מהדורה שישית, 2014) (להלן: עמיר)].

14. הטענה לפיה על התביעה לסווג את מקורות הכנסתו של נאשם עבירו, כאשר הוא עצמו לא טרח לעשות כן, יוצרת, הלכה למעשה, מעגל שוטה לפיו לא ניתן יהיה להרשיע את פלוני, אשר נמנע לחלוטין מניהול ספרים. אם תתקבל טענת המערערים, הרי שעצם המעשה הפלילי בגינו הועמדו המערערים לדין, הוא, לכשעצמו, יהווה גם את הגנתם הפלילית, בכך שלא יאפשר את סיווג מקורות הכנסתם. במקרה דנן, משלא ניהלו המערערים ספרים כנדרש, מנעו את האפשרות למיין את מקורות ההכנסה שלהם.

15. כך גם בקשר עם ההבחנה בין הכנסתו של רביזדה ובין זו של המערערת 2, החברה שבשליטתו. משלא הופרדו חשבונות הבנק; לא נוהלו ספרים כלל (וממילא לא נוהלו ספרים נפרדים); ולא הוגשו דו"חות לרשויות המס, לא נותר לרשויות המס אלא לבדוק את חשבונות הבנק המעורבבים, ולהגיע למסקנות על-פי בדיקה זו. בדומה, אולם בהבדלים המתחייבים מאופי ההליך השונה, אי-ניהול ספרים מהווה, כידוע, עילה לעריכת שומה על-פי מיטב השפיטה. במקרים אלו, השאיפה היא, כמובן, שתהא השומה מדויקת עד כמה שניתן. אלא שבמצבים בהם קיימים נתונים חלקיים בלבד, שחסרונם נגרם עקב מחדלו של הנישום באי-ניהול ספרים תקינים, אין פקיד השומה נדרש להוכיח את השומה בראיות מדויקות, וביכולתו לבססה על אומדנים, הערכות ונסיבות המקצועי. כך כבעניינו, הערכותיה של התביעה הן פועל יוצא מהאשם הרובץ לפתחו של רביזדה, אשר מנע באי-ניהול ספרים את האפשרות לברר את הכנסתו לאשורה. במקרים אלו הרציונאל אינו להעניש בשנית את הנישום המפר את דרישות הדין המורות לו לנהל ספרים, אלא למנוע תוצאה לפיה ייצא חוטא נשכר [ראו למשל: ע"א 8082/09 שקלים נ' פקיד שומה ירושלים 3 [פורסם בנבו] (27.11.2011), פסקה 4; ע"א 5200/06 אלקיס יבוא ושיווק בע"מ נ' מנהל מס ערך מוסף (ת"א 1) [פורסם בנבו] (16.11.2009), פסקאות 12-10; ע"א 734/89 פיקנטי תעשיות מזון בע"מ נ' פקיד שומה, גוש דן, פ"ד מו(5) 332, 309 (1992); ע"א 352/86 פקיד שומה פתח-תקוה נ' אורן, פ"ד מד(2) 560, 554 (1990)].

הדברים כאילו נכתבו על המקרה שלפני: הנאשם לא ניהל ספרים כדין ולא ערך רישום מסודר של הכנסותיו (או מכל מקום, רישום כאמור לא נתפס על ידי החוקרים ולא הוגש על ידי הנאשם). משכך, הדרך היחידה לקבוע את היקף הכנסות העסק היא לערוך שומה, על סמך הראיות שנאספו. סיכומיו של הנאשם מוקדשים כולם לתקוף את החישובים שערכה המאשימה, אך הנאשם הסתפק בהעלאת טענות כלליות ביחס לנתונים עליהם הסתמכה המאשימה, מבלי שביסס את טענותיו ומבלי שהציע כל דרך חישוב נגדית לקביעת הכנסותיו.

אוסף על כך, כי שאלת היקף הכנסותיו של העסק נדונה כבר בבית המשפט המחוזי בירושלים במסגרת תיק ע"מ 40960-06-12, שם תקף המערער את השומה שנערכה לו במסגרת הליך גביית המס. הנאשם העלה באותו הליך

טענות דומות לאלו המועלות לפני - ובית המשפט המחוזי דחה את טענותיו וקבע, כי גם אם נפלו אי דיוקים מסוימים בשומה, היא נערכה באופן הוגן ומשקפת את הכנסותיו של הנאשם. ההליך בבית המשפט המחוזי היה הליך אזרחי והנטל לסתור את השומה רבץ על הנישום - הוא הנאשם - ועל כן הנאשם רשאי, מהבחינה הדיונית, לחלוק על האמור בו. ועם זאת, פסק הדין האמור הוגש דוקא מטעם ב"כ הנאשם (נ/11), אשר ביקש להסתמך על חלק מהקביעות שבפסק הדין, תוך התעלמות מהשורה התחתונה שבו. עוד אומר, כי לאחר שניתן פסק הדין בבית המשפט המחוזי תיקנה המאשימה את כתב האישום וגרעה ממנו הכנסות אשר בית המשפט המחוזי קבע כי יש להפחית.

הדרך המדויקת ביותר לקבוע מה היו הכנסותיו של הנאשם מהעסק, היא לחשב את דמי השכירות אותם גבה הנאשם מכל נהג ביחס לכל מונית אותה השכיר, ולחבר את הסכומים - וזו גם הדרך בה הלכה המאשימה.

גם מראיות אחרות שהוצגו - הודעות הנאשם, רשימת המוניות אשר בוטחו על ידו ורשימת המונים אותם שכר הנאשם, עולה שתחשיב זה מעוגן במציאות, ואף נוטה לקולה.

התצהירים

המקור הראיתי המרכזי עליו אסתמך לצורך קביעת היקף הכנסותיו של הנאשם הוא התצהירים אשר נתפסו בחיפוש שנערך בעסק. המדובר בטפסים מודפסים אחידים, המיועדים לנהג אשר שוכר מונית מבעליה. הנוסח המודפס כולל התחייבויות שונות של הנהג כלפי בעל המונית, ובהן תשלום דמי שכירות שבועית קבועים בזמן, ציות לחוק, הצהרה כי בין השוכר למשכיר לא מתקיימים יחסי עבודה ועוד. בכל אח' מהטפסים ישנם מספר מקומות ריקים, המיועדים למילוי בכתב יד, ובהם פרטיו של השוכר, מס' הרישוי של המונית, מועד קבלת המונית השכורה ומועד החזרתה וכן דמי השכירות השבועית הקבועים המוסכמים.

למעשה, למרות שהמסמכים נערכו בתבנית של תצהיר, הם מעולם לא נועדו לשמש הצהרה על עובדות שהיו, אלא לתעד את התחייבויותיו של שוכר המונית כלפי המשכיר, כלומר מעין חוזה. אכן, באף אחד מהתצהירים לא צוינו פרטיו של משכיר המונית - וככל הנראה אין מדובר בטעות, אלא בהשמטה מכוונת. מכל מקום, בהליך זה אינני נדרש להכריע מה משמעותם המשפטית של המסמכים במסגרת היחסים שבין השוכרים לנאשם, אלא לקבוע מה ניתן ללמוד מהם על הכנסותיו של הנאשם. מכיוון שלאורך הדיונים הצדדים התייחסו למסמכים בשם "תצהירים", אשתמש גם אני במונח זה, לשם האחידות והנוחות - גם אם מבחינת הדיוק ניתן היה לחשוב על מונח הולם יותר.

תפיסת התצהירים

החוקר שמעון כהן העיד, כי ביצע חיפוש במשרדיו של הנאשם ותפס שם עשרות תיקיות ובהן תצהירים רבים. העד הכניס את התיקיות לקרגלים, רשם כמה תיקיות בכל קרגל והעביר את התפוסים למשרדי היחידה החוקרת. החוקר לא סימן את התיקיות באופן מסודר במהלך החיפוש - לדבריו משום שחשש מהפרות סדר שהחלו במקום (ר' ע' 19 ואילך לפרוטוקול ישיבת יום 14.11.13 ומזכר ת/1). סך הכל נתפסו כ- 1,500 תצהירים אשר הוגשו לבית המשפט וסומנו כולם ת/18.

החוקר אלי אמון העיד, כי קיבל את המסמכים שנתפסו, ובהם התצהירים. במשרד סינן את החומר ולקח רק את התצהירים הקשורים לנאשם. לדבריו היו גם תצהירים של מוסטפא חרחש, אותם השאיר בתחנה.

על פי ת/21, החוקר נתנאל יוסף קיבל את התצהירים מאלי אמון וניתח אותם לצורך עריכת שומת הכנסותיו של הנאשם

- וארחיב בענין זה בהמשך.

מטעם ההגנה העיד אחיו של הנאשם, עדנאן חרחש. לדבריו, החוקרים אספו את כל התיקיות ממשרדו של הנאשם וממשרדו של אחיו מוסטפא, הכניסו לקרטונים ושמו את כל הקרטונים בחדר אחד. ב"כ הנאשם ביקש להסיק מכך, כי חל ערבוב בין תצהירים הנוגעים להשכרת מוניות על ידי הנאשם לכאלו הנוגעים לאחיו.

לטענת הנאשם, החוקרים תפסו את התצהירים ממשרדו של הנאשם יחד עם התצהירים ממשרדו של אחיו מוסטפא, באופן שהתצהירים התערבבו אלה באלה ולא ניתן לדעת אילו תצהירים נתפסו אצל הנאשם ואילו אצל אחיו.

לאחר שנתתי דעתי לעדויות ולטענות הצדדים, לא ראיתי כי נפל פגם באופן בו נתפסו התצהירים:

מעדותו של החוקר שמעון כהן עולה, כי התצהירים נתפסו במשרדיו של הנאשם וכי העד הקפיד להעבירם בצורה מסודרת. אכן, ניתן היה לצפות לסימון מדויק יותר של המסמכים כבר בשטח, אך לא ראיתי שנגרם נזק ראייתי בשל אופן התפיסה, ולא ראיתי שיש חשש שהתצהירים שנתפסו אינם קשורים לנאשם אלא לאחרים. במיוחד הדברים אמורים לאור העובדה שקיימות ראיות נוספות לקשר שבין התצהירים לנאשם: במהלך שמיעת הראיות העידו לפני 31 נהגים שתצהירים שלהם נתפסו אצל הנאשם. הודעותיהם של 16 נהגים נוספים הוגשו בהסכמה. כל הנהגים הללו אישרו ששכרו מונית מהנאשם. מעבר לכך, נגבו הודעות מעשרות רבות של נהגים נוספים, אשר נרשמו כעדי תביעה, אך המאשימה ויתרה על שמיעת עדויותיהם. ב"כ הנאשם לא הציג ולו הודעה אחת של נהג שתצהיר שלו נתפס אצל הנאשם אך אמר שלא שכר מהנאשם מונית. כמו כן ב"כ הנאשם לא העיד להגנתו אף לא נהג אחד על מנת להראות כי אין לו קשר לנאשם. אם בכך לא די, הנאשם סיפק תלושי שכר פיקטיביים לרובם של הנהגים שתצהיריהם נתפסו, ודיווח כי הוא מעסיק אותם.

נתתי דעתי לעדותו של עדנאן חרחש. גם אם אקבל את דבריו של העד במלואם (ואני רחוק מכך, לאור האופן בו נחקר, תוך הדרכה בוטה מצדו של ב"כ הנאשם, ר' הערותי בע' 149 לפרוטוקול ישיבת יום 10.1.16), אין עולה מהם כי החוקרים תפסו את התצהירים באופן שלא אפשר להפריד בין התצהירים שנתפסו אצל הנאשם ואילו שנתפסו אצל אחיו.

מכאן עולה, כי ממכלול הראיות אליו התיחסתי למעלה הוכח, שהתצהירים אשר נתפסו קשורים לנאשם ונוגעים להשכרת מוניות מהעסק שלו.

קבילות התצהירים ומשקלם

ב"כ הנאשם טען כי התצהירים אינם קבילים, שכן מדובר בעדות שמיעה.

כפי שצינתי קודם, המונח "תצהירים" אינו מדויק, שכן מדובר במסמכים אשר לא נועדו להוכיח עובדות, אלא לתעד את חובותיהם של שוכרי המוניות כלפי המשכירים. אני קרוב לדעה, כי מדובר בחוזים שנערכו בין הנהגים למשכיר המוניות - הנאשם - למרות ששמו של הנאשם מופיע עליהם, אך שאלה זו אינה צריכה הכרעה. ר' בענין זה את עדותו של עד ההגנה רווחי בנבשי, פקיד במשרדו של הנאשם, אשר עסק בהשכרת המוניות לנהגים, וכך תיאר את שלב עריכת התצהיר:

"הנהג מגיע אלינו, אני עושה לו תצהיר ונותן לו את הניירות של הרכב, עושה לו ביטוח על שמו והוא חוזר לקחת את המכונית. לפני שהוא בא אני שולח את הניירות שלו למנהל חשבונות. כשהוא חוזר עם הביטוח וכל

הניירות, עושים לו תצהיר ושם כתוב כמה הוא משלם. לפי יומי או שבועית. הוא יבוא כל שבוע ומשלם לפי מה שהוא עבד כל השבוע. (פרוטוקול ישיבת יום 10.1.16, ע' 151)

מכאן עולה, כי התצהירים מהווים רישומים, שנערכו במהלך ניהולו הרגיל של העסק, המתעדים את השכרת המוניות לנהגים, ועל כן הם קבילים להוכיח כי הנהגים שכרו מוניות מהנאשם. ר' למשל ע"פ 4004/93, יעקובוביץ, שם נפסק:

אכן, ההלכה הפסוקה באנגליה ובארצות-הברית בסוגיה זו - והדבר בא לכלל ביטוי בהוראות הסטוטוריות באנגליה ובכללים הפדרליים בארצות-הברית - מדברת ב"רישומים עסקיים" מסורתיים המשקפים את פעילותו של העסק ומאפשרים לבעליו שליטה במתרחש בו; ואילו כאן, ענייננו ברישום "אישי-פרטי" שניהל המנוח לעצמו, כ"שעסקיו" שמורים בלבד. ברם, לשיטתי אין אופיים "האישי" של הרישומים משמיט את הבסיס מתחת לקבילותם של הרישומים: ההנחה הבסיסית היא ש"רישומים עסקיים" שמקיים בעל עסק מכוונים ליתן לו תמונה אמיתית של עסקיו, ועל-כן, ככל שמדובר בקבילותם - אין חשיבות לצורתם, ואילו כוחם הראייתי נגזר מן הנסיבות המוכחות בעניין זה במהלך הדיון.

כפי שפרטתי קודם, הוכח שאופן פוזיטיבי, שמרבית הנהגים אשר תצהירים שלהם נתפסו בעסק אכן שכרו מונית מהנאשם. כמו כן, הנאשם דיווח בכזב כי העסיק את רובם של הנהגים. "מסה קריטית" זו מעבירה על הנאשם את הנטל להראות שלא השכיר מוניות גם ליתר הנהגים, אשר לא העידו, או לפחות ליצור ספק בשאלה. כפי שכבר ציינתי, הנאשם לא הראה ולו הודעה אחת שנגבתה מנהג אשר תצהיר שלו נתפס אצל הנאשם, ממנה עלה כי לא שכר מונית מהנאשם. הנאשם אף לא הציג כל ראיה אחרת, הנוטעת ספק במסקנה שהתצהירים אכן משקפים השכרה של מונית. כמו כן, לא מצאתי כל סיבה להניח, שהנאשם יחזיק בעסקו תצהירים של אנשים אשר לא השכיר להם מונית. יתרה מכך, הנאשם העיד להגנתו, אך לא התייחס כלל לנושא התצהירים ולא הציע כל הסבר להמצאות התצהירים במשרדיו, אשר אינו השכרת מוניות על ידו לנהגים.

מכאן עולה, כי הוכח לפני שהתצהירים משקפים את פעילותו העסקית של הנאשם וניתן לקבוע לפיהם כי הנאשם השכיר מוניות לנהגים אשר תצהירים שלהם נתפסו. לכל היותר אפשר לקבל, בדוחק, את האפשרות שמתוך מסת התצהירים שנתפסה, קיימים תצהירים בודדים של נהגים אשר לא שכרו מהנאשם מונית, אך אין בכל כדי לכרסם במסקנה ביחס לרובם המכריע.

דיווחים על העסקת נהגים

כפי שפורט למעלה, הנאשם הפיק לנהגים בעבור תשלום תלושי שכר כוזבים, כאילו העסיק אותם. זאת, על מנת לאפשר לנהגים ליצור מצג כוזב כי הם שכירים ולא עצמאיים וכך לא לדווח על הכנסותיהם. כמו כן הנאשם דיווח במרמה כי העסיק את הנהגים ושילם את משכורותיהם, וזאת על מנת להגדיל באופן מלאכותי את הוצאות העסק וכך להקטין את חבות המס שלו (וזאת למרות שכלל לא דיווח על הכנסותיו).

המאשימה הגישה את פירוט האנשים עליהם דיווח הנאשם כשכירים לאורך התקופה הרלוונטית, במסגרת ת/21. לא היתה מחלוקת בין הצדדים, כי למעשה הנאשם העסיק רק עובדים שכירים בודדים בעסקו, וכי כל יתר האנשים עליהם דיווח הם נהגים אשר שכרו ממנו מוניות וקיבלו תלושי שכר פיקטיביים.

משקלם של הדיווחים על העסקת העובדים

כפי שאפרט בהמשך דברי, המאשימה קבעה את תקופת השכרת המוניות על פי הדיווחים (הכוזבים) של הנאשם, כאילו העסיק את הנהגים כשכירים. לטענת ב"כ הנאשם, לא ניתן להסתמך על הדיווחים, שכן הנאשם לא דיווח למנהל החשבונות על מועד סיום ההעסקה הפיקטיבית, ועל כן דווח על העסקת הנהגים גם לאחר תקופת השכרת המוניות, כאשר לא גבה מהם דמי שכירות. לענין זה, ביקש הנאשם להסתמך על עדותו של פקיד בשם רווחי בנבשי, אשר העיד מטעמו.

וכך אמר העד בנבשי ביחס לתלושי המשכורת (פרוטוקול ישיבת יום 10.1.16, ע' 151, ש' 3-22):

ש. אתה יודע משהו על המשכורות שקיבלו שם, איך קיבלו, מי קיבל?

ת. הנהגים. הנהג יבוא אליי, אני לוקח ממנו ת"ז ורישיון נהיגה ועושה לו תצהיר על המונית שהוא רוצה לקבל. אני שולח את זה למנהל חשבונות בפקס, אני ראיתי את המנהל חשבונות 3-4 פעמים בחיים שלי, שולחים הכל עם שליח.

ש. ומה הלאה?

ת. זהו. מנהל החשבונות עושה הכל.

ש. מה הוא עושה?

ת. תלוש משכורת.

ש. נו... ואיך...

ת. העד מושך בכתפיו. הנהג מגיע אלינו, אני עושה לו תצהיר ונותן לו את הניירות של הרכב, עושה לו ביטוח על שמו והוא חוזר לקחת את המכונית. לפני שהוא בא אני שולח א הניירות שלו למנהל חשבונות. כשהוא חוזר עם הביטוח וכל הניירות, עושים לו תצהיר ושם כתוב כמה הוא משלם. לפי יומי או שבועית. הוא יבוא כל שבוע ומשלם לפי מה שהוא עבד כל השבוע.

ש. מה קורה עם כל מה שקשור בתשלומים של המשכורות?

ת. המנהל חשבונות עושה לו את התלוש.

ש. עד מתי?

ת. עד מתי... אני שולח את תעודת הזהות שלו למנהל חשבונות, בסוף החודש הוא עושה לו תלוש משכורת והתלוש מתחדש בכל חודש מחדש. וזה עד שהנהג עוזב את העבודה. שנזכור. אנחנו צריכים לזכור שהוא עזב את העבודה שלא ייצא לו תלוש.

לאחר שהעיד בנבשי, הגיש ב"כ הנאשם בקשה לתקן את הפרוטוקול, באופן שירשם כאילו בנבשי העיד שנהג לדווח למנהל החשבונות על סיום העסקת הנהגים רק מדי מספר חודשים, ועל כן קרה שהוצאו תלושי שכר לנהגים גם בחודשים שלא עבדו (ר' בקשה מיום 21.1.16). לאחר קבלת עמדת המדינה דחיתי את הבקשה לתיקון פרוטוקול, אך

התרתי להשלים את עדותו של בנבשי בנקודה זו. וכך העיד בנבשי ביום 29.3.16, ע' 157:

ש. ספר מה שאתה יודע על תלושי המשכורת.

ת. באה נהג שרוצה לשכור מונית. אני מבקש ממנו רישיון נהיגה ותעודת זהות. הרישיון צריך להיות למונית. במצב שכזה אני שולח אותו להחליף את הביטוח של הרכב על השם שלו. הביטוח הוא לנהג אחד לכל מונית. הנהג מסב את הביטוח על שמו, חוזר אליי, אני עושה לו תצהיר ביחס למונית שאותה הוא רוצה לקחת. אחר כך אני שולח את תעודת הזהות שלו למנהל חשבונות כדי שיעשה לו תלוש משכורת. הנהג לוקח את המונית והולך לעבוד. לפעמים הנהג עובד על המונית. ולפעמים הוא מחזיר אותה אחרי יומיים שלושה או שעתיים. אני שולח את תעודת הזהות שלו לאחראי על החשבונות במשרד. מנהל החשבונות בסוף החודש מוציא לו תלוש משכורת. מנהל החשבונות לא מכיר אותו ולא רואה אותו. הוא לא יודע מתי הוא עוזב את העבודה, אם הנהג עזב אחרי שבוע, חודש או חודשיים, מנהל החשבונות לא ידע את זה עד שאנחנו לא שלחנו לו הודעה שהנהג עזב והוא ממשיך להוציא לו תלושים. אנחנו לא משלמים לנהג את המשכורת, הנהג מוריד את המשכורת מההכנסות שלו. הנהג מקבל את כל מה שהוא מרוויח מהמונית, אני לוקח ממנו את הפיקס על בסיס שבועי לפי מה שהוא עובד. במגרש שאנחנו עובדים בו הוא לא רק של הנאשם לבדו, הוא מחולק לשלושה חלקים, שלושה משרדים. אני עובד אצל הנאשם. אני לא רואה את עאמר, יותר מפעמיים שלוש בשבוע. יש את אחיו ענן. שהוא מנהל את העבודה. למוסטפה יש נהגים ומקום עבודה לבד. יש עוד מקום לדוד שלו שקוראים לו ראלב. לכל מקום יש את העובדים שלו.

ש. תחיד את הסיפור, את מה שסיפרת בקשר לתלושי המשכורת. אתה אמרת שהנהג עוזב והוא ממשיך להוציא...

ת. הנהג עובד אצלי ומנהל החשבונות לא מכיר אותו, אני לא נותן לו משכורת מהכיס שלי, שהוא מפסיק את העבודה, אני לא יודע שהוא עזב, כי אני לא משלם לו והתלוש ממשיך לצאת.

לא ראיתי, כי ניתן לפרש את דברי העד, כאילו שגרת העבודה היא, שמדווחים למנהל החשבונות על כך שאין להוציא לנהג תלוש משכורת באיחור של מספר חודשים. רחוק מכך:

ראשית אומר, כי מעדותו של בנבשי ביום 10.1.16 עולה דווקא ההיפך מהנטען על ידי ב"כ הנאשם: העד הדגיש בסוף עדותו כי "אנחנו צריכים לזכור שהוא עזב את העבודה שלא יצא לו תלוש." וגם בעדותו המשלימה של בנבשי, אשר נשמעה לאחר שהגיש ב"כ הנאשם בקשה לתיקון פרוטוקול, כל אשר עלה הוא שמנהל החשבונות אינו מכיר את הנהגים, אלא מסתמך על דיווח שקיבל מהעסק, וכי הוא מוציא תלוש משכורת, עד שמקבל הודעה מהעסק להפסיק. מעבר לכך, קיים קושי ברור לתת משקל לעדותו של עובד של הנאשם, המעיד לאחר שמוגשת בקשה לתקן את פרוטוקול עדותו. מטעם זה העדפתי את דבריו של בנבשי בעדותו מיום 10.1.16, על פני הדברים אותם אמר בדיון ביום 29.3.16.

אוסף על כך, כי הנאשם דיווח לביטוח הלאומי על העסקתם הפיקטיבית של הנהגים ושילם בעבור זאת דמי ביטוח. איחור לדווח למנהל החשבונות על סיום העסקתו של נהג, היה גורם לכך שהנאשם ישלם דמי ביטוח לאומי עודפים - וגם

מסיבה זו יש להניח שעובדי העסק הקפידו לדווח למנהל החשבונות על סיום תקופת ההשכרה.

מכאן עולה, שאין בסיס לטענה שהדיווחים למס הכנסה אינם תואמים את תקופת ההשכרה. הנאשם אף לא הציג ולו מקרה אחד, בו דווח על העסקת נהג, לאחר סיום התקופה בה שכר מהנאשם מונית. גם אם ניתן לקבל את ההנחה, שהיו מקרים בהם בשל תקלה הנאשם המשיך לדווח על העסקה פיקטיבית גם לאחר סיום תקופת ההשכרה, לכל היותר מדובר בחריגים בודדים ולא בכלל.

משכך, מסקנתי היא כי ניתן להסתמך על הדיווחים על העסקת הנהגים כבסיס לחישוב תקופת השכרה, במקרים בהם התאריכים המדויקים לא צוינו בתצהירים.

ניתוח התצהירים והדיווחים

החוקר נתנאל יוסף ערך שומה של הכנסותיו של הנאשם מהעסק, אותה ריכז בטבלת אקסל, בפירוט לפני שנים. הטבלה הוגשה וסומנה ת/24. החוקר העיד והסביר כיצד ערך את השומה (מזכרים שערך וסומנו ת/21 ות/23 ופרוטוקול ישיבת יום 4.5.14, ע' 66-73 וישיבת יום 14.5.14, ע' 68-73).

וכך נערכה השומה:

מעדותו של החוקר יוסף ומהמזכר ת/21 עולה, כי לאור חשדות שעלו שהנאשם מעלים הכנסות, אשר התבססו על כך שהנאשם דיווח מספר שנים על הפסדים של מליוני שקלים מהעסק, וכן על סמך מידע שהתקבל, הוחלט לבצע ביקורת על מנת לברר מהן הכנסותיו של העסק מהשכרת מוניות. קודם לביקורת החשבונאית, נערך חיפוש אצל הנאשם, במהלכו נתפסו מוצגים רבים, בהם התצהירים. כמו כן נגבו הודעות מעדים שונים.

במסגרת הביקורת, החוקר הזין לטבלה את פרטיהם של כל הנהגים אשר תצהירים שלהם נתפסו בחיפוש אצל הנאשם ואת דמי השכירות השבועית ("הפיקס") אותו היו אמורים לשלם לנאשם. במקרים בהם דמי השכירות לא צוינו בתצהיר, החישוב נעשה על פי הסכום הנמוך ביותר המקובל למונית מהסוג אותו שכר הנהג. את דמי השכירות הכפיל העד בתקופת השכירות וכך חישב את ההכנסה של הנאשם מכל השכרה.

במקרים בהם מועד תחילת השכירות או סיומה לא צוינו בתצהיר, העד ביצע בדיקה נוספת: כזכור, הנאשם דיווח בכזב כאילו הוא העסיק את הנהגים, הפיק להם תלושי שכר כוזבים ודיווח על השכר אותו כביכול שילם לנהגים כהוצאה. העד בדק את הדיווחים לגבי כל אחד מהנהגים, וחישב את תקופת ההשכרה לפי תקופת העבודה המדווחת.

במקרים בהם לא היה דיווח על העסקת הנהג ולא צוין תאריך סיום השכרה, חושבה התקופה המינימלית, של שבוע אחד (ר' דברי הנאשם בהודעתו ת/20, ע' 2 ש' 50, כי זו דרך חישוב הוגנת).

עוד עלה, כי לאחר שנערכה הטבלה הראשונית, הגיש ב"כ הנאשם לחוקרים טבלה משלו (ת/22) ובה פירוט של מוניות אשר לטענתו אינן שייכות לנאשם, אך נכללו בחישובים. לאחר בדיקה, החוקר תיקן את הטבלה והפחית ממנה מספר מוניות - ור' לענין זה את ת/23, מזכר המפרט את תוצאות הבדיקה. לדברי החוקר נתנאל יוסף, מתוך הכנסות כוללות של 25 מליון ש"ח שנכללו בטבלה המקורית, הופחת בעקבות הצגת הנתונים סכום של כשני מליון ש"ח. לאחר ההפחתות, יוחסו לנאשם בכתב האישום הכנסות בסכום כולל שמעל 21 מליון ש"ח (הפחתה נוספת בוצעה לאחר שניתן בבית המשפט המחוזי פסק הדין בעררו של הנאשם על השומה שהוצאה לו, ר' בהמשך).

טענות הנאשם ביחס לאופן החישוב

עצם השכרת המוניות

הנאשם צירף לסיכומיו רשימה של מוניות, אשר לטענתו אינן קשורות לנאשם ולא ניתן ליחס לו הכנסות בשל השכרתן. כמו כן פירט שמותיהם של מספר נהגים, אשר לטענתו לא השכיר להם מוניות. בהשלמות שהגיש ב"כ הנאשם לסיכומיו, כלל רשימת מוניות נוספות שלטענתו אינן קשורות לנאשם.

כפי שפורט בסיכומי תשובה שהגישה המאשימה, חלק מהמוניות אליהן התייחס ב"כ הנאשם, מראש לא נכללו בטבלה ת/24 וחלקן נגרעו ממנה בעקבות בדיקה שנערכה ופורטה בת/23 - וממילא לא מיוחסת לנאשם כל הכנסה שהופקה ממוניות אלו.

ההכנסה הכוללת המיוחסת לנאשם כתוצאה מהשכרת יתר המוניות אליהן התייחס בסיכומיו, היא כ- 650,000 ש"ח.

ביחס לנהגים, ב"כ הנאשם כלל בסיכומיו רשימת נהגים אשר לטענתו לא עבדו אצל הנאשם, אך לא נימק הטענה, ולא תמך אותה בכל ראיה. ההכנסה הכוללת המיוחסת לנאשם מנהגים אלה היא כ- 164,000 ש"ח.

ביטוח המוניות

הנאשם ביטח את המוניות שבבעלותו אצל הסוכן משה חייקה. במהלך החקירה נתפסו נתוני המוניות אותן ביטח חייקה בעבור הנאשם בשנים 2010-2013. מבדיקת הפוליסות עולה, כי בשנת 2010 הנאשם ביטח אצל העד סך הכל 491 מוניות, 308 מוניות בוטחו מספר פעמים, משום שהיו בשימושם של נהגים שונים, ו- 183 מוניות בוטחו רק פעם אחת (ר' ת/9, מסמך המסכם את הנתונים שהתקבלו מהעד ועובדו על ידי החוקר אלי אמון).

כזכור, על פי כתב האישום, מיוחסת לנאשם בשנת 2010 הכנסה כוללת של מעל חמישה מליון ש"ח בהסתמך על השומה שערך נתנאל יוסף. גם בהתייחסות רק ל- 183 המוניות אשר בוטחו לאורך כל התקופה, וגם בהנחה שדמי השכירות השנתית הם כ- 60,000 (לפי הנחה של דמי שכירות מינימליים של 1,200 ש"ח בחודש), עולה שהכנסתו הכוללת של הנאשם בשנת 2010 היתה כ- 11 מליון ש"ח, כלומר סכום כפול מאשר עלה מהשומה אותה ערך החוקר נתנאל יוסף.

הודעות הנאשם

הנאשם נחקר ביחס להכנסותיו ועומת עם ממצאי החוקרים. בהודעתו ת/20 אישר הנאשם, כי הנתונים עליהם הסתמכו החוקרים נכונים וכי "**הסכומים אינם מופרכים**" (ע' 2 ש' 47).

בהודעתו ת/2 טען הנאשם כי בבעלותו 45-55 מוניות. עם זאת, כאשר עומת עם מסמך ממנו עלה כי בשנת 2007-2008 ביטח 177 מוניות, אישר את הנתון ואף אישר, כי ניתן לחשב את הכנסותיו מהכפלת מספר המוניות שבבעלותו בדמי השכירות השנתיים אותם הוא גובה מכל נהג, אך סייג זאת בכך שלא כל דמי השכירות שולמו על ידי הנהגים, ובכך שהיו לו הוצאות שונות (ע' 8 ש' 26 להודעה ת/2).

אכן, אין מדובר בנתונים עצמאיים שהנאשם מסר לחוקרים, אלא בהתייחסות שלו לנתונים אשר הוצגו לו ולתחשיבים

אותם ערכו החוקרים. עם זאת עולה, כי ניתנה לנאשם הזדמנות להתייחס לנתונים אותם אספו החוקרים ולהצביע על אי דיוקים, ככל שנפלו כאלה, אך הנאשם דוקא אישר כי התחשיבים הגיוניים. על פי התרשמותי הברורה מהנאשם, הוא שלט בנעשה בעסקו והיה מודע להיקף הכנסותיו. אין לי ספק, כי לו היו החוקרים מציגים לנאשם נתונים מופרזים או רחוקים מהמציאות, היה יודע להעמיד אותם על טעותם.

הודעותיו אלו של הנאשם מחזקות מאוד את השומה אותה ערך החוקר נתנאל יוסף, ואף יש להן משקל עצמאי בהערכת היקף הכנסותיו.

מונים ששכר הנאשם

העידה אורית אזולאי, עובדת חברת מוניטקס, העוסקת בהשכרת מונים למוניות והוגשה הודעתה (ע' 54-58 לפרוטוקול ישיבת יום 4.5.14 ומוצג ת/14. מעדותה עלה, כי ברשות הנאשם היו "עשרות מוניות". במהלך עדותה הוגשה רשימת המונים אותם שכר הנאשם, סומנה ת/15, ובה רשומות מעל 130 מוניות אשר לכאורה שייכות לנאשם. עם זאת העדה מסרה, כי לא ניתן להסתמך על הרשימות האמורות, שכן לדבריה לא היתה הפרדה ברורה בין מוניות השייכות לנאשם ובין מוניות השייכות לאחיו. כמו כן מדובר ברשימות לא מסודרות, אשר לא ניתן להבין מהן דבר.

משכך, לא אסתמך על ראייה זו לחובת הנאשם.

הכנסות הנאשם מתלושי שכר פיקטיביים

כתב האישום מיחס לנאשם הכנסות גם ממכירת תלושי שכר פיקטיביים. במסגרת ההסדר הדיוני הודה הנאשם, כי התקבלו גם הכנסות ממקור זה, אשר לא דיווח עליהן.

בהודעותיו ת/19 ות/3 הודה הנאשם, כי גבה מנהגים רבים סכום של 300 ש"ח בחודש בעבור תלושי שכר פיקטיביים.

הטבלה ת/24, עליה מבוסס כתב האישום, כלל לא התייחסה להכנסות אלו ועל כן נראה, כי הכנסות אלו גם הושטו מהסכומים המיוחסים לנאשם בכתב האישום. לא אחמיר עם הנאשם מעבר לעמדתה של המאשימה, ולא אקבע מה היה היקף הכנסותיו מעבר לאמור בכתב האישום. ועם זאת, אביא בחשבון כי היו לנאשם הכנסות נכבדות, אשר כתב האישום התייחס אליהן, מבלי לקבוע מה סכומן הכולל.

המנעות מהצגת ראיות הגנה

מעדותו של עד ההגנה רווחי בנבשי, ע' 151 לפרוטוקול הדיון, ש' 31-34, עלה, כי במהלך עבודתו הוא קיבל את דמי ההשכרה מהנהגים וערך על כך רישום, אותו העביר לאחיו של הנאשם, עדנאן. רישומים אלה לא נתפסו על ידי חוקרי המאשימה בחיפושם שנערכו ולא הוגשו על ידי הנאשם.

ניתן היה לצפות, כי לו היו הרישומים אשר נערכו על ידי העד תומכים בטענותיו של הנאשם בדבר היקפן הנמוך של הכנסותיו, הנאשם היה מגיש את הרישומים הללו כראיה מטעמו - אך הדבר לא קרה. המנעותו של הנאשם מלהציג את הרישומים אשר נערכו במהלך ניהולו של העסק פועלת לחובתו ומחזקת את מסקנותיהם של חוקרי המאשימה בדבר היקף הכנסותיו. במיוחד דברים אמורים לאור העובדה שאין מדובר ברישום וולונטרי, שהרי הנאשם היה חייב לנהל ספרים ובחר שלא לעשות כן.

סיכום - היקף הכנסות העסק

לאחר שנתתי דעתי לטענות הצדדים ולמכלול הראיות שבתיק, מסקנתי היא, כי הוכח לפני ברמה הנדרשת בפלילים שהשומה אותה ערך החוקר נתנאל יוסף משקפת באופן הוגן וזהיר את הכנסותיו של הנאשם - ואף נוטה לקולה. מכאן, עולה, כי הכנסתו הכוללת של הנאשם מן העסק במהלך התקופה הרלוונטית לכתב האישום, השנים 2006-2012, היתה כעשרים מליון ש"ח.

מעדותו של החוקר עולה, כי הוא פעל באופן זהיר, ובכל מקום בו היה ספק כלשהו, בין ביחס לעצם ההשכרה, בין ביחס לתקופת ההשכרה או לדמי השכירות, החוקר בחר בדרך הנוחה ביותר לנאשם. מבדיקת פוליסות הביטוח של הנאשם, עולה כי אף ניתן היה לייחס לנאשם הכנסות גבוהות בהרבה, בהתבסס על מספר המוניות אשר היו ברשותו, גם בהנחה שהשכיר את המוניות בסכום שבועי מינימלי לאורך חלק מהתקופה בלבד.

הנאשם עצמו אישר, בעת שנחקר, כי השומה אותה ערך החוקר אינה בלתי מדויקת.

בפסק הדין בתיק ע"מ 40960-06-12 (הליך השומה האזרחי), עליו ביקש ב"כ הנאשם להסתמך, קבע בית המשפט המחוזי ביחס לשומה אותה ערך החוקר:

14. בעניין זה העיד מר יוסף, חוקר מטעם פקיד שומה חקירות. אקדים את המאוחר ואומר כי התרשמתי שמר יוסף עשה עבודה יסודית ומעמיקה, עבודת נמלים ממש במסגרתה חקר למעלה ממאה נהגי מוניות, ובנה את השומה נדבך על גבי נדבך, ועל פי רוב כאשר היה ספק, נטה לטובת המערער. הואיל וכאמור הרבה מהתצהירים שנמצאו ברשות המערער לא היו מלאים, תחילה נטרל מר יוסף מדוחות הניכויים שהגיש המערער את השכירים שעבדו אצלו. אם מצא סתירה בין התקופה שהופיעה בתצהיר מסוים לבין דוחות הניכויים הפיקטיביים שהכין המערער עבור אותו נהג, הוא התחשב בתקופה הקצרה יותר. באותו אופן בא לקראת המערער במקרה שמצא כי בתצהיר לא נרשם תאריך סיום של השכרת המונית. במקרה כזה הוא התחשב בשכירות של 7 ימים בלבד וזאת למרות שייתכן כי המונית הושכרה למשך תקופה ארוכה יותר. אכן בעניין זה, ב"כ המערער טען כי היה מקום לחשב רק יום אחד בלבד ולא שבוע שלם, ובמסגרת עיקרי הטיעון מטעמו אף טען כי בכל מקום שלא הופיע תאריך סיום, אין להחשיב את אותה מונית כלל. בעניין זה הוא הפנה לעדויותיהם של כעשרה נהגי מוניות החתומים על תצהירים בהם הופיע מועד תחילת ההשכרה בתצהיריהם ולא הופיע מועד סיום, שטענו שהם לא שכרו כלל את המוניות. ברם, לא זו בלבד שהמערער עצמו הודה בחקירתו מיום 18.9.11 כי תקופת השכרה של 7 ימים בנסיבות אלה היא "מהלך מאוד הוגן" (מוצג 4, עמ' 2), אלא שעיון בטבלאות הסיכום שהוגשו על ידי ב"כ המערער בסיכומיו (שהן לדבריו טבלאות הזהות בתוכן לטבלה המרכזת אך שונות רק בכך שהן נערכו לפי סדר הרץ של מספרי המוניות ולא באופן אקראי כפי שהן נרשמו בטבלה המרכזת) מגלה כי המערער מבקש לגרוע למעלה מ-320 מוניות שבתצהירים לגביהן לא ננקב תאריך סיום ההשכרה. דבר זה כשלעצמו מלמד כי מדובר בשיטת עבודה, שכן קשה עד בלתי אפשרי לסבור כי מאות הנהגים שבקשו לשכור מוניות מהמערער, חתמו על תצהירים והתחרטו לאחר החתימה, שעה שהתצהירים נשארו בידי המערער. סביר יותר להניח שהנהגים שכרו את המונית לתקופה מסוימת וכאשר החזירו את המונית שכחו לרשום את מועד החזרתה. לכן, למרות שמוכן אני להניח כי היו מספר נהגים אשר חתמו על תצהירים ולבסוף לא שכרו מונית, נהגים מסוג זה בטלים בשישים לעומת הנהגים מהסוג השני ששכרו את המוניות למשך תקופה שלא פורטה בתצהירים וקביעת

המשיב שאותן מוניות הושכרו למשך 7 ימים בלבד מהווה קביעה מאוזנת ואף באה לקראת המערער כברת דרך, כפי שהמערער העיד בעצמו.

כפי שכבר ציינתי, פסק הדין האמור ניתן בהליך אזרחי, ועל כן ב"כ הנאשם רשאי לטעון כנגד השומה - ועם זאת, ב"כ הנאשם הוא שהגיש את פסק הדין כראיה מטעמו (נ/11) וביקש להפנות לקביעות שהיו בו. אדגיש, כי לא הסתמכתי על פסק הדין האמור, ולא פרקתי מעל עצמי את העול לדון בטענותיו הצדדים לגופן. עם זאת, מפסק הדין עולה כי גם מותב אחר, בכיר ממני, הגיע על בסיס אותן הראיות למסקנות דומות ביחס לתקפות השומה.

כפי שפרט ב"כ המאשימה בסיכומיו, גם אם אפחית מהשומה את כל הכנסותיו של הנאשם מהמוניות והנהגים אשר בסיכומיו הכחיש קשר אליהם, עדיין מדובר בסכום כולל של פחות ממליון ש"ח - למטה מחמישה אחוז מהיקף ההכנסות. וגם אם אצא מהנחה שהיו מקרים בהם דווח על העסקה של נהג לאחר סיום תקופת ההשכרה, לכל היותר מדובר במקרים בודדים ובסכומי הכנסה קטנים, כמעט זניחים ביחס למחזור העסקים של הנאשם.

מנגד, כפי שצינתי, במהלך עריכת השומה החוקר הקפיד, בכל מקרה של אי בהירות או ספק, ללכת על הצד הנמוך, לטובת הנאשם. כמו כן, סכום השומה אינו מתייחס להכנסות אותן הפיק הנאשם מהספקת תלושי שכר פיקטיביים, וברור כי מדובר בסכומים נכבדים.

לאור זאת, גם אם נפלו בשומה אי דיוקים לחובת הנאשם, נראה כי הם בטלים ביחס לסכומים אותם הרוויח הנאשם ואשר לא יוחסו לו. כפי שנקבע בע"פ 5592/12, אוהב ציון, המצוטט מעלה, משבחר הנאשם שלא לנהל ספרים ולא הציג רישומים אחרים אודות הכנסותיו, אין מנוס מלהעריך את הכנסותיו על פי הכלים הקיימים, גם אם התוצאה אינה מדויקת לחלוטין. מכל מקום, במסגרת ההליך הפלילי אין חובה לקבוע את סכומי ההכנסות המדויקים אותם הפיק הנאשם וניתן להסתפק בסכומים המשוערים - ואזכיר שוב, כי סכומים אלו נוטים לקולא ביחס להכנסותיו הממשיות של הנאשם.

לעניין זה ר' גם תפ"ח (ב"ש) 26879-11-12 מדינת ישראל נ' אילן בן-שטרית:

"בקשר לכך, נקבע בפסיקה, שהתביעה אינה חייבת להוכיח את סכום ההעלמה המדויק. לעניין זה נאמר שאף שבהליך פלילי לא ניתן לשום הכנסה על פי מיטב השפיטה כפי שמקובל בהליך אזרחי, ניתן לקבוע גם בהליך פלילי את גובה העלמות המס על ידי הוכחת המחזור על פי דברי העדים שמתייחסים למסמכים בודדים שנותרו לאחר השמדת מרביתם, או על פי סכומי מכירות והוצאות, כאשר הידיעות המדויקות היו בידי הנאשם."

לפיכך מסקנתי היא, כי הכנסותיו הכוללות של הנאשם מן העסק במהלך התקופה הרלוונטית לכתב האישום, השנים 2006-2012, היו כעשרים מליון ש"ח.

הפרת הוראה חוקית - אישום שמיני

לגבי אישום זה אין כל מחלוקת:

כתב האישום בתיק זה הוגש נגד הנאשם ביום 20.2.13 ולצדו הוגשה בקשה למעצר הנאשם עד תום ההליכים.

ביום 28.2.13 שוחרר הנאשם למעצר בית מלא, ובין היתר נאסרה עליו כל פעילות בעסקי המוניות. ביום 30.9.13 עמוד 18

הוקלו התנאים והותר לנאשם לצאת ממעצר הבית מדי יום בין השעות 12:00-14:00 לצורך התאוררות.

ביום 23.10.14, בשעה 15:30 שהה הנאשם במוסך לתיקון מוניות בשכונת א-טור שבשליטתו, למרות שהיה אמור להמצא במעצר בית אותה השעה. יתרה מכך, הנאשם נמלט מחוקרים של רשות המסים ושוטרים אשר הגיעו למקום למסור לנאשם צו הבאה.

מוסכם בין הצדדים, כי במעשים אלו הפר הנאשם הוראה חוקית ועל כן מרשיעו בעבירה זו.

סיכום

מרשיע את הנאשם בכל המיוחס לו בכתב האישום, בכפוף לקביעה ביחס להיקף ההכנסות הכולל.

ניתנה היום, ג' אב תשע"ו, 07 אוגוסט 2016, במעמד הצדדים

חתימה